

7. SİGORTA POLİÇESİ

7.1.Sigorta Poliçesi Kavramı ve Poliçede Bulunması Gerekenler

Sigorta poliçesi, sigortalı ile sigortacının hak ve yükümlülüklerini belirten sözleşmedir.

Sigorta poliçesinde bulunması gerekenler şunlardır:

- Sigortacı ile sigortalının (varsa çıkar sahibinin) isim ve adresleri, iletişim bilgileri, sigorta ettirenin T.C. Kimlik numarası.
- Sigortanın konusu.
- Sigortalı ürünün bulunduğu arazinin adresi ve civarındaki araziler, yüksekliği.
- Sigortalı ürünün türü, çeşidi, kullanım amacı, ekim/dikim tarihi. Hasat tarihi, alanı, verim, toplam ürün miktarı, ürünün birim fiyatı.
- Sigorta bedeli, prim fiyatı (%), toplam prim tutarı.
- Teminat kapsamı.
- Prim indirimleri, sürprimleri, prim ödeme takvimi.
- Güvencenin başlangıç ve bitiş tarihleri.
- Teminatlar itibarıyla, hasar oranlarına göre ödenecek tazminat tutarları.
- Poliçenin düzenlenme tarihi.
- Teminat kapsamı dışında kalan haller.
- Sözleşme koşulları.
- Tazminatın hesabı.
- Muafiyet ve müşterek sigorta.
- Hasar meydana geldiğinde sigortalının yükümlülükleri.

Bu bilgileri taşıyan sigorta poliçesi, sigortacı tarafından imzalanır, kaşelenir ve sigorta yaptıran kişiye genel şartlar ile varsa özel şartlarla birlikte verilir.

Genel şartlar olarak şunlar belirtilir:

- Poliçe ile güvence altına alınan durumlar.
- Güvence altına alınmayan durumlar
- İsteğe bağlı olarak kapsama alınacak durumlar.
- Sigortacı ve sigortalının sorumlulukları, hakları.
- Hasar durumunda izlenecek, süreç.

Genel şartlar her sigorta dalı için ayrı ayrı düzenlenir. Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanır ve sigorta poliçesi ekinde sigortalıya verilir.

Özel koşullarda; genel koşullarda yapılacak daraltma veya genişletmeler belirlenerek, poliçe ekinde sigortalıya verilir.

Özel koşulların yazılı olduğu belgeye KLOZ denir. Özel koşullarda güvence genişletiliyor ise sigortacıya ek prim (SÜRPRİM) ödenir. Klozda yapılacak daraltma ya da genişletmeler mevzuata uygun olmalıdır.

7.2. Aşkın Sigorta Ve Eksik Sigorta

Poliçelerde görülebilen ve daha az prim ödemek ya da daha fazla tazminat alabilmek için iki durum sözkonusu olabilmektedir. (Çetin, 2007) (Tanrıvermiş,1994). Bunlar; aşkın sigorta (normal değerinin üzerinde sigorta) ile eksik sigortadır (normal değerinin altında sigorta).

a) Aşkın Sigorta

Sigorta yaptırılan varlığın sigorta bedeli, varlığın gerçek değerinden yüksek ise aşkın sigorta durumu sözkonusudur. Aşkın sigorta, sözleşme yapıldığı anda, sözleşmenin devamında ya da hasarın gerçekleşmesi döneminde ortaya çıkabilir. Aşkın sigortanın en önemli nedeni, hasar olduğunda daha fazla tazminat alabilmek düşüncesi ile sigortalanan varlığa ait beyanların olduğundan yüksek gösterilmesidir.

Sigorta bedelinin tespitinde, kayda dayalı güvenilir verilerin bulunması halinde aşkın sigorta girişimlerinin önüne geçilebilir. Bir varlığın sigorta tazminatı, mevzuata göre ürünün hasar günündeki gerçek değerini aşamayacağından, aşkın sigortaya yol açan sigorta yaptıran kişiler, beklentilerine ulaşamayacakları gibi gereksiz yere fazla prim ödeyeceklerdir.

b) Eksik Sigorta

Sigortalanacak varlığın sigorta bedelinin normal değerinin altında gösterilmesi durumudur. Burada temel sebep sigorta yaptıranın yanlış beyanının esas alınması ve kayda dayalı veri yetersizliğidir. Sigorta yaptıran kişinin eksik sigortadaki amacı daha düşük prim ödemektir. Ancak herhangi bir hasar durumunda sigorta yaptıran taraf sigortalanan varlığın yüksek oranda hasar görmesi halinde gerçek değerinin altında bir tazminat alacaktır. Böylece tazminat kaybı, kazanıldığı kabul edilen eksik ödenen primin çok üzerinde gerçekleşerek, sigorta yaptıran bir kayıp yaşatacaktır. Mevzuata göre sigortacı, sigorta bedelinin, sigorta değerine olan oranı kadar zarardan sorumludur.

Sigortacılıkta sorun ya da istenmeyen durum olarak ifade edilebilecek aşkın sigorta ile eksik sigortanın en aza indirilebilmesi için kayda dayalı güvenilir veriler kullanılarak, sigorta yaptıranın dürüst davranmasıyla sigorta bedelinin gerçekçi şekilde saptanması gerekir.

7.3. Tarımın Özellikleri Ve Tarım Sigortası Koşullarına Uyumu

Tarım sigortalarında sigortacının sorumluluğu, poliçenin düzenlenip, yürürlüğe konulması ile başlamaktadır. Zaman olarak bu genellikle Ocak-Nisan aylarıdır. Sigorta süresi ise çoğunlukla Eylül-Aralık aylarında sona ermektedir.

Ocak-Nisan ayları genel olarak tarım işletmesine para girişinin olmadığı, bakım dönemi olması sebebiyle girdi temini ve işçilik ödemeleri için nakit paraya ihtiyaç duyulduğu dönemdir.

Prim ödeme vadeleri düzenlenirken, tarım işletmelerindeki faaliyetler, bunların gider dönemleri, işletmeye nakit giriş zamanları dikkate alınmalıdır. Aksi halde prim ödemede zorlanılır, gecikme yaşanabilir. Hatta sigorta yaptırmaktan kaçınılabılır.

Tarım işletmelerinin yapısal sorunları olan; arazi genişliğinin az olması, arazinin parçalı ve dağınık bulunması, gereğinden fazla nüfus ve işgücü varlığı, sermayenin yetersiz ve dengeli çalışabilmek için dağılımının iyi olmaması, tarım tekniğinin geriliği, pazar organizasyonunun bozukluğu gibi nedenler, tarım sigortalarına olan ilgiyi azaltabilmekte ve istenen hız ve ölçüde yayılmasını yavaşlatmaktadır.

7.4.Tarım Sigortalarında Sigorta Bedelinin Tespiti

Sigorta sözleşmesiyle teminat altına alınan kıymetlerin toplam maddi bedeline “sigorta bedeli” denir. Sigorta bedeli, poliçe üzerinde açıkça belirtilir (Anonim, 2006). Sigorta şirketinin sorumluluğunun üst sınırı sigorta bedelini aşamaz. Sigortalanan varlığın gerçek piyasa değerine “sigorta değeri” denir. Doğru verilerle düzenlenmiş bir sigorta sözleşmesinde sigorta bedeli ile sigorta değeri birbirine eşit olur.

Tarım sigortalarında sigorta bedeli;

- a) Tarım ürününün üretim maliyetine,
- b) Ürünün getirisine, hasılatına,
- c) Bankalardan çekilmiş tarımsal kredilere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir.

En yaygın sigorta bedeli tespiti; üretim maliyetlerine dayalı olarak yapılandır. Girdi fiyatlarına piyasadan ulaşmak, yapılan işlemleri belirlemek ve maliyet hesaplama metodolojisi belli olduğundan bu yol tercih edilmektedir. Bu hesaplamalarda sabit ve değişen masraflar birlikte ele alınır, çiftçinin karı da hesaplamalara dahil edilir.

Sigorta bedeli;

-Bitkisel ürünlerde

Ürünün ekili/dikili olduğu arazinin genişliği, ürünün verimi, ürünün birim fiyatı dikkate alınarak,

- Hayvan Hayat Sigortası ve Kümes Hayvanlarında Hayvanların adedi, birim fiyatları dikkate alınarak,
- Ser'a Ürünlerin birim fiyatları dikkate alınarak,
- Su Ürünlerinde Ürünlerin birim fiyatlarına göre hesaplanır.

Türkiye tarım işletmelerinde genel olarak muhasebe kayıtları bulunmadığından, sigorta bedelinin tespitinde, üreticilerce beyan edilen ortalama değerlerden hareket edilmektedir.

Bitkisel üretimde, sigorta yapıldığı (poliçe düzenlendiği) dönemde, ürün henüz ekilmemiş ya da gelişme döneminde olduğu için bu ürünün sigortaya konu olan değeri, gelecekte o üründen elde edileceği beklenen üretim değeridir.

Hayvan sigortasında, hayvanın güncel pazar değeri sigorta bedelidir.

Tarım alet ve makinalarında, bunların pazar kıymetinden, geçmiş yıllara ait amortismanları düşülerek kalan değer, sigorta bedeli olarak alınır.

Tarım sigortaları ile ilgili olup sigorta bedeli, primi ve tazminatını etkileyen iki durum aşağıda açıklanmıştır.

a) Müşterek Sigorta

Sigortacının üstlendiği riskleri belirli bir oranda kısıtlayarak, sigorta priminin ucuzlamasını hedef alan uygulamadır. Gerçekleşen bir hasar durumunda sigortalı, hasarının %100'ünü alamaz. Hasarın belli bir bölümü ya da oranı sigortalının üzerinde tutulur. Örneğin, büyükbaş hayvan sigortasında, sigorta bedelinin %20'si gibi. Buna karşılık gelen miktar, tazminata esas olacak hasar tutarından düşülerek, ödenecek tazminat miktarı bulunur.

b) Muafiyet

Poliçede yazılı, önceden belirlenmiş bir miktar kadar olan hasarların sigortacı tarafından ödenmemesi ve/veya belirlenmiş bir miktardan daha yüksek hasarların, o miktar düşüldükten sonra ödenmesidir.

Bitkisel ürün sigortalarında muafiyet uygulaması şöyledir:

- Ürün tam hasara uğradıysa, tazminat miktarından hasarlı alanın sigorta bedelinin %20'si oranında indirim yapılır.
- Kısmi hasarlarda ise:
  - Sigorta bedelinin %10'unu geçmeyen hasar ödenmez.
  - Sigorta bedelinin %10'unu geçen hasarlarda ise hasarlı alanın sigorta bedelinin %10'u oranında indirim (muafiyet) yapılır.

Aşağıda tarım sigortalarında Müşterek Sigorta ve Muafiyet örnekleri verilmiştir:

• Bitkisel Ürün Sigortası	
• Ürün	Arpa
• Alan	30 dekar
• Verim	350 kg/da
• Ürün Satış Fiyatı	0,75 TL/kg
• Sigorta Bedeli	7875 TL
• Hasar Sebebi	Dolu Yağışı
• Tespit Edilen Hasar Oranı	%80
• Tazminata Esas Hasar Tutarı	6300 TL
• Muafiyet Oranı	%10
• Muafiyet Tutarı (7875 TLx%10)	787,50 TL
• Müşterek sigorta oranı	%0
• Ödenecek Tazminat Tutarı (6300 TL – 787,50 TL)	5512,50 TL